

Bibliotek24

– en prototyp till en biblioteksportal

Linnéa Sjögren

Linnéa Sjögren är projektledare för Bibliotek24 och bibliotekarie i digitala tjänster på Stadsbiblioteket Göteborg. Hon är medförfattare till *Nyttovärdering av bibliotek*, bloggare, 23-sakerpedagog och tidigare projektledare för *Fråga biblioteket* och *Ordbron*.

Bibliotek24 – a prototype for a library portal
The Swedish County Library project "Bibliotek24" aims to remove divides in digital library services, and to build a prototype for a national public library portal. "Bibliotek24" is a library service for searching multiple OPACs and databases simultaneously. The user, even without having a library card, can reserve and then pick up a book at a nearby library. MetaLib and SFX are the software programs that make this possible. Target groups are students, persons without libraries close to them and people with a so-called mobile lifestyle. The project started in 2006 and will end in December 2009. After this it will continue on a regular basis. It is financed by the participating County Libraries and the Swedish Arts Council.

Europeana, Söndera, LIBRIS Samsök och DigitaltMuseum är exempel på samsöknings-tjänster på webben. Du söker i olika register i en och samma sökning och får en träfflista där olika typer av material från olika institutioner är listade. Genom att gå samman med andra och skapa gemensamma lösningar får bibliotek, arkiv och museer större genomslagskraft och synlighet. I Danmark har den nationella biblioteksportalen bibliotek.dk blivit en succé.

Användarna kan söka efter media, beställa och välja var de vill hämta. Samsökningsteknik och gemensamma sökportaler är populärt och vi kommer troligtvis att få se ännu mer av det framöver. Parallellt med detta ser vi en utveckling mot samgående av bibliotekskataloger länsvis och de totallösningar som Axiell Arena och Teknikhuset säljer, för att inte tala om de möjligheter som öppen källkod erbjuder!

Vad är Bibliotek24?

Bibliotek24 är ett projekt, som har skapat ett sökverktyg för folkbiblioteksresurser. Det startade hösten 2006 och drivs av majoriteten av Sveriges läns- och regionbibliotek. Projektet avslutas 31 december 2009, men kommer att drivas vidare som ordinarie verksamhet efter det.

bibliotek24

Bibliotek24 använder samsökningsteknik för att söka i bibliotekskataloger, artikelarkiv, databaser, e-böcker och ett fåtal utvalda webbresurser. Förutom att söka i olika typer av källor samtidigt kan du göra egna sökgrupper, använda betaltjänster, prenumerera på sökningar och beställa böcker för att hämta på valfritt bibliotek. I en mina sidor-funktion kan du

skapa grupper av sparade källor, som sedan kommer att kunna sparas som widgets på en personlig startsida som iGoogle eller Netvibes. I Bibliotek24 är det möjligt att beställa böcker och välja vilket bibliotek du vill hämta dem på. Folkbiblioteken i de län som deltar i projektet väljer själva om de vill vara hämtbibliotek. Beställningarna sänds automatiskt med e-post till fjärlånepersonalen som behandlar dem utifrån de regler som finns på biblioteket.

Idag finns endast ett fåtal betaltjänster sökbara, men tanken är att de ska bli fler och förhoppningsvis kunna upphandlas på nationell basis. Upphandlingen görs genom KULDA, som är folkbibliotekens avtalstjänst för betaltjänster.

Projektets syfte

Projektets mål är att få en standardutjämning vad gäller biblioteksresurser; en ökad och likvärdig tillgång till information för alla invånare i Sverige. Bibliotekstjänster ska erbjudas till alla invånare oavsett lokal biblioteksstandard och avstånd till fysiska bibliotek. Projektets vision är: "För ökad och likvärdig tillgång till information för alla". Bibliotek24 ska dessutom underlätta och förenkla informationsförsörjningen för framför allt studerande. Ytterligare ett mål är att medverka till att en nationell portal för offentliga bibliotek skapas.

Organisation och finansiering

Den 1 november 2009 deltog alla län utom fem i projektet. Varje län har representanter i en styrgrupp och i de arbetsgrupper, som jobbar med frågor inom teknik, gränssnitt, beställningsfunktion, betaltjänster och fria webbresurser. Ett par personer är anställda av projektet på sammanlagt ca 40 veckotimmar: en projektledare på halvtid, en biträdande projektledare och två tekniker. Projektet finansieras genom egenavgifter från de deltagande länen och stöd från Statens Kulturråd.

Teknik

Bibliotek24 använder sig av två programvaror, MetaLib och SFX. MetaLib, som används för portaler, kan användas för att kunna söka samtidigt i flera olika källor, t.ex. databaser. MetaLib används ofta för att göra utbudet av licensdatabaser vid högskolebibliotek överskådligt och att öka deras tillgänglighet genom att de blir enklare att söka i, eftersom sökgränssnittet är ett och samma för samtliga källor. När användarna har fått det samlade sökresultatet klickar de sig vidare till själva materialet. MetaLib är inte bara ett system som kan användas för att samsöka resurser, utan kan också användas som ett administrativt system för att lagra information om bibliotekets resurser. Samma teknik finns i Kungliga bibliotekets LIBRIS samsök.

SFX, som är en länkserver, gör att man kan länka vidare från träfflistan direkt in till källan, t.ex. till en artikel i EBSCO. I Bibliotek24 används SFX för att komma vidare till ett beställningsformulär (fjärlån, reservation och inköpsförslag) för böcker. Om det rör sig om en betaltjänst brukar biblioteket begränsa åtkomsten genom att särskild inloggning krävs. I Bibliotek24 räcker det med att användaren skapar ett konto på portalen för att han eller hon ska komma åt det licensierade materialet. Vem som helst som bor var som helst kan skapa ett konto.

Exempel på andra MetaLib-portaler är den norska portalen UniPort, finska Nelli, LIBRIS samsök och Eira, Hälso- och sjukvårdens elektroniska bibliotek.

Målgrupp

Vi tror att det framför allt är studerande och människor som tidvis bor på annan ort som kommer att ha störst nytta av Bibliotek24:s söktjänst. Målgruppen är människor som befinner sig i någon form av studier. Vid en snabbintervju på Stadsbiblioteket Göteborg

svarade några av besökarna så här på följande fråga: *Föreställ dig att det finns ett svenskt nätbibliotek där du kan beställa böcker, använda betaltjänster, t.ex. ladda ner artiklar, och fråga saker. Vad skulle du tycka om det? Skulle du använda det?*

- Jättebra service för elever, ett komplement. (Kvinna, lärare, ca 40)
- Bra om man har långt till biblioteket. (Man, ca 30, lärare i svenska)
- Det skulle vara superbra för mig och alla andra som är ”mobila”, som reser runt en del eller bor periodvis på andra ställen. Jag skulle vilja kunna beställa böcker och ladda ner e-böcker. (Kvinna, pensionär)
- Det skulle vara lättare att beställa böcker med en sån tjänst. (Kvinna, studerar till lärare, ca 30)
- Det är bra att biblioteken anpassar sig till den digitala utvecklingen och samtidigt fortsätter att vara grundstenen i samhället som man kan förlita sig på. (Kvinna, ca 25, spelutvecklare)
- Det skulle vara lättare att få information med en sån tjänst. (Tonårskille, studerar på gymnasiet)

Nytta för biblioteken

Den viktigaste nyttoaspekten med Bibliotek24 blir troligtvis att bibliotekens databaser lyfts fram och blir mer synliga. Biblioteken, liksom vilken registrerad användare som helst, kommer att kunna skapa egna sökgrupper som kan sparas som widgets eller toolbar. Det kommer sannolikt att leda till att databaser och andra källor hamnar bara ett musklick från användarna och att dessa får upp ögonen även för övriga databaser på det lokala biblioteket. Biblioteken kommer dessutom att kunna erbjuda sina kommuninvånare betaltjänster som de i vissa fall inte har en egen licens för. Betaltjänsterna kan också vara till hjälp för Fråga bibliotekets operatörer.

I Danmark har den nationella portalen Bibliotek.dk med dess beställningsfunktion lett till ökade utlån, så varför skulle inte samma sak kunna ske här i Sverige? Förhoppningsvis hittar också nya användare vägen till biblioteket, användare som idag tycker att bibliotek är lite svårökta. Troligtvis påverkas bibliotekens image också, och i bästa fall når biblioteken nya användare i sitt län.

Mätning och utvärdering

En utvärdering kommer att göras i december 2009. Projektets externa mål ska senare mätas genom statistik på antalet registrerade användare, besöksstrafik samt en mätning av tillgång till betaltjänster i Sveriges kommuner före och efter lanseringen av Bibliotek24. Kartläggningen av förekomsten av databaser ska ge ett svar på om målet ”standardutjämning i landet” har uppnåtts. Det kommer också att finnas en enkät på www.bibliotek24.se som har till syfte att ta reda på om sökverktyget har underlättat informationstillgången för studerande, vilket var ett mål.

Framtid

Den 30 oktober när detta skrivs, är den framtida strukturen ännu inte klar för Bibliotek24. Om det blir som vi hoppas kommer Kungliga biblioteket att ta hand om söktjänsten och satsa på en utveckling av en nationell biblioteksportal. Om så inte sker kommer länsbiblioteken att fortsätta driften i någon form. Söktjänsten kommer att lanseras så snart teknik och grundfunktioner är klara. Gå gärna in och titta på www.bibliotek24.se!

Adresser:

Sökverktyget: www.bibliotek24.se

Information om projektet och

dokument: www.bibliotek24.org